

Onudexlε-εμε we gbexoye

(Textes Descriptifs.)

Dahwe ohotɔ ɔokpo we oku

Dahwe ɔe we ku le oto xena ye nɔ yɔ tun Lobwego me. Dahwe me la nyi emejɔme, ohotɔ ɔaxo kpligidi ɔokpo we e nyi le oto la me. Xena e do ku gbanu, oto la blebu, yi abi. Avin kpe gbɔn oka me kpo ogo me, gbɔɔn bo na azan susu. Gbetɔ xeye ni gbε va ble gbegbe me la zeteye we fan avin nɔ, o se bwe papa teye loo, o se bwe, dagbo teye loo, ɔasin va nyo nyme na egbetɔye fyɔn fyɔn fyɔn, ɔi εsin we ye kɔn do nyme na ye ha. Emeye sɔn oto vovwe me, bo do va, we egbetɔye va su ɔi zanhwyan ha, gbɔɔn na o ɔn kpewu na kɔn afɔɔotyɔn can. Ovikpe laye gbɔjwe va yi sɔ emeye ɔo omɔ ji, na ye nɔ do va yi kplɔ jɔnɔ yetɔnye do va oxwegbe.

Gbɔɔn ni na do onyihinhɔngbe etɔn ɔi hwedo ogan acowe me ha, ye bo je agba dida ji, gbo gbo gbo, bo do wɔ oco la nɔ, bo je zenlinye, cahunye, kpo zandɔ ye xixo ji, gbɔɔn onyi bo hɔn. Keklenu deen, ye sɔ oco sɔ gla, na o kɔn oxɔ la me, e va klen ozo nɔ nyla nyla nyla , bo fa myɔ myɔ myɔ. O va yi kɔn e nyɔhwyan gbɔɔn e ɔn le ti. Tannyinɔye can bo xo onu le oco xɔ lame nɔ, ganke, ɔasin bo gbɔn nyme na ye nɔ wla wla wla, okpen kuntɔye can bo kun okpen nɔ panpin panpin.

Gbɔɔn ni na xo, hwedo ogan atun otu mɔ ɔi gbo gbo gbo. Oco ɔiɔi we ogan xo. Ye bo sɔ ɔaka sɔ tu. Njusunglo tintinnu ene, we kɔ ɔaka la, ohan bo le e ji gennyi, gbɔɔn bo sɔn yi oyɔgun la kɔn. Oco we ye sɔ ɔi kponu na avin na jɔ, vikpe laye kpodo jɔnɔ laye kpo bo be avin finfan tanu. Deye nɔ fan gbɔɔn a bo zɔn je ote, a bo je onyi do nyixɔ me

gloyaa, a bo bli gbo. Ye so yɔgun so tu eme zete ye bo zon donjodonu ji, bo do va son yi oxwegbe.

Onuwlants : HOUNKPE Yao David

Adon jije

Le oto xena ye no yo tun Kenji me, nahwe de le, bo nyi eme wii cucucu, bo jo asu gbanjan. Egbeto de we e nyi bo kpon lanme, ganji, alotinu etonye va le di hunmagbo we otin ha, afo etonye bo va le gigija de, na e lo zonzonlin bo va yi no, afzin etonye no tun gbigbigbi le nyixo me no. Adu etonye bo we pepepe, di kploba ha. Nahwe me la va be tanvɔ, e ko mo kpewu lo du onu no tete can.

Na adon la na do be, ota no lo du-i no gbagbagba, vivo can ba no ci-i no. Zande e mo no je eden, goto eton zete ye ba zun esin, di eme xena oju xo ha. Hwexenu na adon la va zin e ji tanju la, nukunsin eton owe laye va tro funfwin de, di yevo ni gba ota ha. Oda xeni le ota ni-i va ci fuje fuje, di ovi xena ye do ekpen we oda ha.

Onyihinhongbe onyihinhongbe, e no lo fan avin no a bo lo na ale no, a bo mo lo kpen ekpɔn can no, gbɔn a bo hunhun no kikiki di eme xeni be ehun yi oji, ehun yi odo we adon, xena ye no yo le flasegbe me tun tansɔn ha. E bo gbɔ no di eme xeni nu oxwa no ha. E bo dits gbɔn nutetrome eton, bo va de ogun hoo, di eme kuku we nɔme ha, gbaza eton bo don wlan. Nahwe la va dits gbɔn bo va le di oxakwin ha. Afo etonye bo va ci di oklototin ha, alviye bo le di cinwi la. Na e hu dido, e no do sinme di goklozindome ha, a bo hwen oxwin no, vanvanvan. Zonlin zinzon bo ci glɔglɔ. Tanvɔ we adon, adon nyanyla de we e nyi, bo no hu eme, na mi be-e mi bo yawu tran do dotoxwe.

Onuwlants : GBAGLI Cyprien

Esin do ota we gbexo

Hwanjavi ɔe le oto xena ye nɔ yɔ tun Ajidinu me, bo do esin ta, le katolika we oha me. Ye nɔ yɔ hwajavi la tun Batelemi. Ovi njukunsi le e ji kpo eme sitɔ ɔokpo we e nyi le oto la me.

Le esindota we azan etɔn la gbe, hwendo etɔn zete ye le ewu yiya me, mɔsinha ke we otovi laye can site bo kɔn jijwe kpo ye, owe ɔuɔu bo kpe aɔusi kpo amyɔ. Oto la seɔu gɔ kpo jonɔye, xeye ni sɔn egbetome, gbɔgbwexwe, kpodo hɔnnexɔnu ye. Gbetɔye su gbɔɔn ɔn kpewu na xle. Avo we zava na ye do la gbetɔye su gbɔɔn, bo tintin yeɔe nɔ, bo sɔ zava la sɔ de do akpa ɔokpo zegge.

Jijwe lo yi e ji nɔ, gbɔɔn do va ogan xe me na cɔci la we akɔnu ye tɔ e ji nɔ, we ovi Batelemi xe, e ɔo aɔ gbɔɔn na, o kɔn-e ɔo leha, o ba fin a do va yi ɔli suwe le oxwegbe. Mɔsinha la ke we eme xeni kplɔ-e do ye can ɔo aɔ ɔo, bo da ozo nɔ hlanɔu hlanɔu ɔi lena xevyoso nɔ ɔe abi ɔo ha le oju we ogan me. Fada xeni le akɔnu la nu, kpo sumɔvi etɔnye kpo, gbɔɔn va je ohanjigbe xeni le cɔci la nu, mɔ ko ɔi asa nɔ tegbe ko ɔn kɔn onu mɔsinha tɔn ɔe kɔn.

Ele nyi onu la : Fada la kpodo sumɔvi laye kpo, onu xena ye do sɔn jigbe gbɔɔn do va odo, e nyɔ kpinkɔn. Hansinɔ laye can le aɔuko me fleɔeɔe, ɔi lena sɔjaye nɔ to ɔo le afo xogbe ha, mɔsinha ke be ye mɔ ke ohan nɔ lelele ɔi cɔci we ogan ɔiɔi ha. Xena cɔci la tɔn vo, hwanjaviye kpo nyɔnuviye kpo eme ni va onu la we tenxo ye, ɔuwe le njukɔn na Batelemi nɔ vunya-vunya, ɔi lena axu nɔ mli ɔo ha.

Xena onuɔuɔu we ogan va xo nɔ, ɔi hwedo ha, ye ɔe onuɔuɔu hame-hame ye tɔn-e. Ahan na o gbɛ kan nɔ, o na kɔn. Vo, onu ɔokpo do jijwe na egbetɔye, mi we nyi tun goklota na ye me la, e glo, bo le nyi

glaja. Emε owe mɔ do xlon e kɔn can ye ɔn kpewu ká ɔu-i nɔ. Emε zεtεye nu ahan xeni jlo ye, gbɔɔn bo mu vivεde.

Oxwe ɔuɔu la bo vɔ do blε.

Onuwlantɔ : GBEMASSE Nicolas

Ovi jiji

Nyɔnusi de wε le bo de osu bo yi gomi, vɔ e ɔn va je osu la xwe hɔndyo. E ko nyɔ-ε tun ovin jiji la nɔ vε. Mi wε gomi la ɔo osun εden. Na onɔ tun va kplɔ do yi nugyo e nɔ gbε. Vɔ na ye ɔn wa odan de kpodo gomi nɔ, gomi la ɔn nɔ gbo okan. Na ye tun va ɔa onu e nɔ gbε, na ye tun va dun εsin e nɔ gbε. Vɔ onu mε laye wε e na wa nɔ na gomi la na do gbo okan, vɔ e ba gbε. Azan etɔn xεn sɔgbe, ovi jiji ya ni-i, alin ɔuɔu je e ji. Ye bε dotoxwe nu, ye je ote, dotoye tun ni boo xε ogan ji, e xε e ji. Ye glo-e kpɔn bo tun ni boo je ote. Ganmε bo drɔn, vɔ alin la bo ɔu-i nɔ kplalala, e je bwε e nɔ je bwε, bo do axwa nɔ lelele, ηukunsin bo va tɔ ozo le ota wu ni-i hεε. Zaan e nɔ xε ogan la ji zaan e nɔ je ote, bo ɔu ɔu kun nɔ kplalala.

Ye yɔ osu la can e va bo kpɔn lena nyɔnu la se vive ɔo nɔ. Jikan nɔ so-e gbagba, εε ká jɔ nɔ, ηukunsin bya na emyɔ can cεcεcε. Gbɔɔn na emε de na do axwa, jikan nɔ sɔ-ε gba, e kpɔn godo e ba kpɔn ηukɔn, naɔe e na hεn ɔo. Nyɔnu la xεn adɔnhun ka kɔ do sɔn yi dotoxwe ɔaxo nɔ. E va oxwegbe, bo yi hadwe etɔn de, e ko kpɔn-ε le oxwegbe, e do alɔ alokan mε bo yɔ-ε, hadwe etɔn la bo le Kutɔnu. E kpla asi ota, ko ɔu axɔ, bɔ ko na nɔ na ovitɔye, nyɔnu la can bo se vive nɔ. Ye je ηusunglo la yi yɔ ji sɔn dotoxwe la, dotoye bo wlan tinken nɔ, gbɔɔn e na xɔ xe, ye ba mɔ wlan bu. Hwanjavi la bo do tun bɔ lε he na kpɔn oho le a do xɔ tinken xe zεtεye nɔ jaa, e yɔ emε etɔnye, otɔ kpo onɔ kpo. Onɔ va yi xɔ oho le ogbe ji, gada gada ye sa oho ni-i, e va dotoxwe, ye je tinken

xixɔ ji. Hwanja la zan oho kpece kpece, gbɔɔn na je hwedo ogan eden me perepe, e bo so ovi la so ji, ayi bo je odo na eme zete ye le hwendo la me.

Mi we don na nyɔnusi de yi gomi e do na wa odan de no, na ovi jiji eton ko mo va syenxu no.

Onuwlanta : CAKPO Brigitte

Nyɔnuvi de yi gomi

Nyɔnuvi de le, bo nyi nyɔnusi dokpo gee na otɔ kpo onɔ kpo. Ovi la otɔ kpodo onɔ yi owan ni-i tanu. Ye no xo awu xeni nyɔhwyan ni-i, fokpa xeni ve oho ye we e no do. Ye do-e suklu, e bo yi no nywe de.

Nyɔnuvi xe, va je suklu kpame daxo, aco dido eton la va hugan nyi. E je ogbe dido ji, otɔ kpodo onɔ kpo on mo le ble bo do do okplan gbe ni-i no. Nyɔnuvi la yi gomi. Jikanso we oxo va, na de e na wa a do lo na otɔ kpodo onɔ, do, ye o gbe ni-i saa tun ni boo ka na na heye a bo se oxo me ha do e wu kpɔn gbede. E vo ! e je otɔ kpodo onɔ kpo vivo ji. E va so ogbeta tun he bo na yi oxwe a bo va yi lo na ye. E je ote le oxwe, otɔ kpodo onɔ yi-i nywe de. Ganke onudu xena ye ni-i e on kpewu du onu la no can, e ko kpewu do awlon le ozan me la me ; do ayixa eton on je odo. E fan avin no, gbɔɔn nukunsin bo va bya cecere, e dye tame bubu me, na de suklu eton na va nyi do ? E bo wasi tito tun na e xo nyihonnu ogan atun, he bo na va yi fon he didaye, kpodo he naye a bo so oxo la do oto me na ye. E hlon onyi, ganke bo kan awlon dokpo. E fon zaan, e ba wlon onyi, zaan e ba kpɔn ogan me, zaan e ba kpla asi ota. E mimi lvi, e do lvi onu me gbigba bo glo, e do alɔ tokpyanu e glo, e no wen huunn, a bo hunhun ota no kpa da kpa da. Na ogan atun la ka do xo no do lesinha, oji eton lo xo no gbagbagba di zomo ha. Ogan la xen xo oxojoxo, e do na va yi lo na otɔ kpodo onɔ kpo. E site,

afɔ dɪdɛ glo, afɔ etɔn kpɛn, e ɔn kpewu bo kɔ-ε nɔ can. Gomi xɛn ɔn nɔ hwɛn yi odo, glo jan wɛ e nɔ glo do e ji nɔ. E gbɔjwɛ do oji, bo yi otɔ kpodo onɔ kɔn.

Xeni jɛ ote, otɔ dɔ awlɔn, bo nu oxwa nɔ hlɔnlɔnlɔn-hlɔnlɔnlɔn. E xuxu ohɔn bo fɔn otɔ kpodo onɔ kpo. E xlɔn onyi le aha na ye. Ye bo kan-ε se tun εε wa-ε ja ? Onu kike glo-e, dɔsin kedɛ wɛ gbɔn nɔmɛ ni-i nɔ. Kpodo hɔnhlɔn kpo, e va lɔ na otɔ kpodo onɔ tun he bo yi gomi. Onɔ do axwa lelele, bo kpla asi ota. Njukunsin bya na otɔ, otɔ kpɔn jigbe, bo kpɔn odo, oji etɔn xɔ ozo zɔndɔkpo, e ɔn nɔ oxo xeni na lɔ. E site awlɔn bo hɔn ni-i yeɲu. E flin oho xena e zan ye, bo flin vivɛ xena e se ye. E dan ota na εgbɛ xe mɛ na e le. Ovitɔ la lɔ na ovi la tun ni boo va sɔn, na he a bo bu otamɛ do oxo la wu. Xena ovi la sɔn, ovinɔ la jɛ klita na otɔ kpodo avin kpo bo byɔ-ε tun ni-i boo sɔ εhwɛ sɔ kɛ-ε, a bo mɔ yi dɪ ovi ha, ni boo ká gbɛ-ε le oviye mɛ. Dahwe la tun oho xena he bo zan do ovi mɛ la wu, bo su diin, he bo ɔn kpewu na lɔ ovitɔn nɔ kpeɲu gbɔxwe a mɔ lɔ ovifɛ la tɔn nɔ. Bɛ sɔn egbe ovi la boo tɔn le oxwegbe na he. Ganke, ovinɔ la bo dɛ kuku na ovitɔ la nɔ gbɔɔn onyi bo va hɔn seɲu. Onu la va dɪ adɔnu na ovitɔ la, e bo yi ogbe na osyɛ la, bo wasi dɪ lena osyɛ byɔ dɔ ha.

Onuwlantɔ : Patrice VIDEGNON

Emɛ xeye ni din na didokpɔn ye we nyikɔ yiɔ

Le oxwe weve va yi xɛn, wɛ mɪ yi didokpɔn kpotwi xena ye nɔ din na, a bo do dɪɛ suklukpamɛ dɔxo xeni le Kalavi mɛ. Mi yi didokpɔn la, e na wasi kwesiɔa atɔn mɔsinha, mɪ se tun ogan bo xo na ye a do yɔ emɛ xeni din ye we nyikɔ.

Xena njukɔn dɛ, e bo do nyi azan xe ji na mɪ na se nyikɔ yiɔ la ye wɛ, ko lɛ εsin, bo jladɔ, bo va yi hadwe tɛye dɛ kɔn. Mɪ bo le blɛ, bo lo

kan aseṅu nɔ, bo do tre kpɔn nyikɔ yiɔ laye nɔ. Ayixa bo ci jigbe na mí ɛmɛ owe laye, ɛmɛ ɔkpɔ-ɔkpɔ bo nɔ kan eɔ se nɔ tun, naɔ e na ci jaa. Mí nɔ okpɔ na ogan xixo susu, xena mí ɔn se oxo ti nɔ, mí tɔn le oxwe etɔn gbe, bo ɔye otota míatɔn la mɛ, bo bu-i nɔ tun tanyɔ, ye boo je nyikɔ laye yiɔ ji we ha. Vɔ, oɔa we ɔo tototo gbɔn ofi zɛtɛye ɔi oco kpligidi ɔe we ku le otota la mɛ ha. Mɔ, ko gbɔjwe lɛkɔ bo va sɔn nyi oxwegbe, bo va yi hlɔn onyi. Ko nɔ batin ji na ogan xixo susu, ko nɔ myɔ ṅukunsin gbɔɔn ganke, awlɔn didɔ bo glo, ko xo je aɔusi mɛ, ko nɔ xo je amyɔ mɛ. Zaandɛ, ko nɔ fɔn, a bo xu oto nyi gbɔɔn, vɔ ko ɔn nɔ se onu ti. Mɔsinha we e nyi ɔo nɔ gbɔɔn va je ogan atɔn do yi ogan ɛnɛ mɛ nɔ mɔsinha. Hanju zɔndɔkpɔ kponju, axwa ɔe ɔi le ofi ɔe hoo, ɔi lena bɔluxotɔye, nɔ lo xo bɔlu sinsyɛnxu ɔe nɔ, ye ba va do odu ɔo ha ; xena ko se axwa la, ko fɔn hayaṅu, otu bo fɛn na-a waa, ko bo kan ɔye se nɔ tun, ɛɛ jɔ nɔ, ko wa kplakplakpla, bo sɔ awu sɔ do, bo tɔn le oxwe la gbe, gbɔɔn na ko o na ɔye xwito mɛ nɔ, ko kpɔn ɛmɛ ɔeye, ye bo lo zɔn yi jigbe nɔ, jijwe bo le e ji taṅutɔn, ɛɛ dɔn na onu do nyi ɔo mɔsinha nɔ ? Ye se otota míatɔn mɛ we sukluvi ɔe we nyikɔ le oxojlamɔ ji tun e bo din na didokpɔn la, vɔ emyɔ, Lokosa we toxo mɛ bɛ e yi suklu la le nɔ. E mɛ la bo ɔe xɛ tun ye bo je nyikɔ laye yiɔ ji. E vɔ, mí va yi ci oxojlamɔ ɔe kɔn le oxwe ɔe gbe, bo tre kpɔn nyikɔ yiɔ míyetɔn nɔ, ɔi lena ogleletɔ nɔ sɔ ṅukunsin sɔ ɔo jigbe, a bo le tre kpɔn oju nɔ ɔo ha, egbe we e na ja, swɛ e na ja... mi nɔ blɛ gbɔɔn do va ozangan atrotɔn mɛ, sukluxwe bubuye we vikpɛye we nyikɔye jan we lo ɔigbe le ojlamɔ ji nɔ. Vɔ, gbɔɔn do va je, ogan xixo mɛ la mɛ nɔ, oje tete ɔn je onu na-a hɔndyɔ, xovɛ la ko o do ci-u nɔ can. Ogan ɔeye mɛ, mí nɔ va yi tɛ okan ɔodan cica míatɔn ɔeye, a do kpɔn tun mí kɛ na se oxo ɔe ma, ganke glo jan we e glo. Mí sɔ oto míatɔnye ɔote mɔsinha gbɔɔn ozagan weve bo xo, ṅukunsin gbɛ awlɔn ɔi lena nyɔnu nɔ gbɛ osu ɔo ha, dɔvi kpodo onuɔuɔu we oha dido bo klan le gbegbe mɛ la.

Ozangan weve va xo, bo gbɔn e wu nɔ zaandɛ, kponju cica ɔaxo suklu míatɔn tɔn la, gbɔn otota míatɔn la mɛ va yi nɔ kpodo ohun kpo,

e bo kpɔn mí le ozo gɔ, bo tre na ɔɛju ywɛywe ɔ, bo lo na mí tun he bo gbɔn nɔ loo. Na mí do xwete ci blɛ ɔi otin xena ye sɔ tun ote le nugyo ha, ozangan atɔn ka va xo nɔ ganke, mí ɔn kpɔn-ɛ. Mí gbɔjwe va ma omɔ, bo sɔn yi oxwe míatɔnye gbe ɔokpo-ɔokpo, ayixa bo le jigbe ɔɔɔɔ. Gbɔn na kɛklɛnu ogan ɛɛn na tun ma xo nɔ, mɔ kpodo hayetɔ ɔ, sɔ zogekɛ, bo va yi cica ɔaxo la kɔn le oxwe etɔn gbe, a do nyo lena oma va ci le omakanmɛ. Xena e gbanu do mía wu, e lo tun míye boo do axwa ciɔiɔi ɔi ɛmɛ xeni fɔ oho ɔaxo ɔ le omɔ ji ha. Mí bo gbo ɛɛ do onu yeɛ na nɔɔagba xixo owe ha, bo bo onu, ɔo mí ɔn se oxoɔxo tanutɔn ɔ hɔndyo. E na mí okpo, bo ɔye oxɔ mɛ, bo va yi ɔiɔa wema gbagbaja ɔ do va, oxo tantyantɔn xena e na lo, e kɛ onu bo lo tun mi ɛmɛ owe mɛ ye, mi din.

Gbɔn na oxogbe mɛ na ɔye oto tɛye mɛ, oji tɛye ɔiɔi zii ɔi lena ye nɔ le ohun mɛ, ohun la ba ɛ le okpó ji, a bo ɔye ogun ɔ mɛ, ɔo ha. E mɛ godo, cica ɔaxo la bo yo ɛmɛ xeni din zetɛye we nyikɔye na mí, mí wlan nyikɔ laye jajaja, bo sɔ zogekɛ, míatɔn, kpodo odun kpo lalala, ɔi ɛmɛ xeni ka gbɔn nyixɔ we odo wu nɔ ha, gbɔn bo va ɔye oxwegbe zuu. Mí bo zɔn je ote nɔ kpodo jijwe kpo, axwa bo ɔi nɔ, ɛmɛ zetɛye, bo le jijwe mɛ, ɔo mí ɛmɛ zetɛye xeni yi didokpɔn mɛ la le oxwe mɛ la mɛ, we din senu, vɔ, e ko nyi ɔo mɔsinha kpɔn.

Onuwlantɔ : Godefroy SOSSOU

Suklivi Ezayi we aya xena e ɔu

Oxwe xeni va yi, hwanjavi xena ye nɔ tun Ezayi yi didokpɔn. Ezayi nyi ovi ɔ bo nɔ wle obyo na suklu nywɛɔ, vɔ ayadudu bo hugan le ɛgbe etɔn mɛ. Emyɔ ɔokpo gee we onɔ ji na otɔ, e mɛ godo e bo ku, otɔ la can bo ze ɛhwɛ, gbingbɔn bo glo. Ezayi va yi ci tɔkpɛ ɔokpo kɔn. E nɔ le

onulilo me tɛgbɛ, na e le omɔ ji bo sɔn yi suklu nɔ, e nɔ bu otame nɔ gbɔɔn hwe xe nu na e dɔye hɔntun can e ɔn nɔ nyɔ-ɛ. E va flu le egbe etɔn me, ganke e nɔ do vivenu do suklu la wu nɔ tɛgbɛ. Emɛ ti ɔn le bo na nɔ ni-i onuɔdu, olɛ wɛ e nɔ yi ganme-ganme gbɔxwe a du onu, e syɛnxu nɔ do Ezayi. Ogan dɛye me, e nɔ va yi hlɔn onyi le emeye we dokyo we aha gbɔxwe a do kpɔn onu, a bo do kplan onu le zanme, xovɛ-xovɛ. Na nɔkɔn dɛ, e bo yi suklu bo gbɔn, e nɔ di asa gbɔn emeye we xɔmɔnu nɔ, na ye a do hwe onuɔdu dɛ ni-i, nɔme bo va tito ni-i holu. E nɔ kan tun he a kpɔn odan dɛ, a bo wa, a do kpɔn oho vii dɛ do bosu me, ganke e bo nɔ glo. Awo ! E du adɔnu ke ! Ezayi va trɔ zun gbatefɔtɔ le oto la me, oxwi me wɛ, omɔto wɛ, ofi dɛkpekpe jan wɛ e nɔ fɔ agban le nɔ. Na e le gbɔɔn bo va flin onɔ kpodo otɔ kpo, dɔsin jan wɛ nɔ sa gbɔn nɔme ni-i nɔ waa di otɔsisa ha. Kaki xena e nɔ do do yi suklu la, ke jan wɛ e nɔ do gbɔn ofi dɛkpekpe nɔ. Na e va yi fɔ gbate bo gbɔɔn, zanme wɛ e nɔ va nya kaki la, a bo sɔ xwya do xɔme, na nɔkɔn dɛ, e xu o, e ɔn xu o, emi jan wɛ e nɔ mɔ do. Aya tete ɔn le na e nɔ do vun oɔa, ota ba le kliya, afɔkpa ko le afɔ, xovɛ nɔ xwɛ dɔme ni-i nɔ, oɔ ba du ota ni-i nɔ, nyixɔ zozo ba me fɔxome ni-i nɔ. Azan dɛye gbe, na e gbɔɔn sɔn suklu e nɔ gbɔjwe va yi gba gali na emeye a bo do kpɔn ovii dɛ do agban me, hatɔ dɛye can bo nɔ va hwe gali ni-i le ogan dɛye me, e bo lo zan tocwɛvi-nɔcwɛvi we egbe me la nɔ, gbɔɔn didokpɔn we azan bo va va.

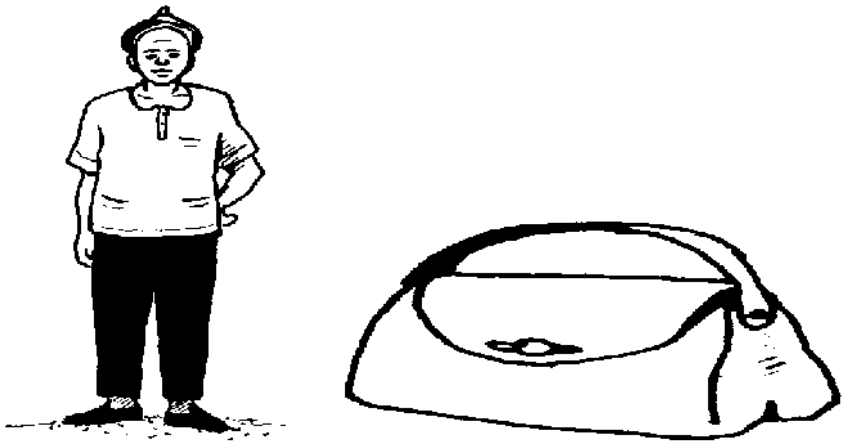
Didokpɔn la lo tɛkpɔ nɔ, e bo nɔ bu otame nɔ tun mɔ : « Na ko din, onu le na kpedo wu ye a do yi suklu dɔxo ? Na ko flɛ dɛ, naɔ ko na hɛn dɔ ? » Mawu wasi ye bo va yi didokpɔn la, e bo wa odan ganji le onyihinhɔn atɔn laye me. Mi wɛ azan va su na ye a do yɔ emɛ xeye ni din ye we nyikɔye. Do vivo wu, e ci oxɔ me le oxwegbe, bo lo bu otame nɔ, zaandɛ, zogɛkɛ dɛ tun pipipi, bo dɔye oxwe la gbe, e tɔn le oxɔ me bo sɔ otɔ sɔn kpɔn, e zɔn kpla-ɛ kpodo jijwe kpo, oji bo jɔ-ɛ nɔ tanu, oji jɔ-ɛ nɔ gbɔɔn, dɔsin bo va gbɔn nɔme ni-i nɔ, blɛ la wɛ e le zaandɛ

kponju, hatɔ sukluvi ɔe do odun gbɔɔn bo ɔye oxwe la gbe vaa, bo do va do ewen ni-i tun e bo din na didokpon la, jijwe mo je jijwe ji. Azan me la bo nyi azan ɔaxo ɔe le egbe eton me.

Aya xena Ezayi du, me mi lo na mi loo.

Onuwlanto: Paulin Bessan LOKOSSOU

Hwanjavi ɔe we efin finfin



Kwesida ɔokpo va yi xen, hwanjavi zaa ɔe, va yi fin efin le Lobwego we oxwi me. Lobwego we oxwi la bo glo gbɔɔn e on le ti o. Hwanjavi la can bo nyɔhwyɔn gbɔɔn na, o nyi nyɔnuvi bo kpon-e, ɔide-e ba jlo we. Oɔa eton no klen no nylenene ɔi sika ha, ɔtin eton kpodo ota eton bo zun aco kedɔ. Adu xeye ni le onu me ni-i ye, bo we pepepe ɔi tafioka ha, na o ɔe oko kpon boɔuba xena e do la, na o so caki fowe can, xixo na glo we, afokpa kwi xena e do, bo da ozo no mla-mla-mla.

Lobwego we oxwi la bo lo je no titeɔugbeton le gbege me la, zaande kponju, oju jehon ɔaxo ɔe we be kpodo honhlon kpo, o ba bu-i tun egbe la we ka vo no ha. ofinzo bo lo mli no gbɔn adusi kpodo amyɔ kpo, eme zete ye bo le odun nu lalala, bo ɔye oxwixɔ laye go no. Gadagada, hwanja miaton la can be odun, bo va yi be oju le nahwe avosato ɔe we agba go. Ceju vide na kplɔ-e do ja, oju sinsyenxu ɔe be, bo ja no jɔɔn, emeye bo

gbɔjwɛ jɛ agban xixotɛ ji. Oju la ja nɔ gbɔɔn, agbɔ bo kpe, nahwe avɔsato la bo jɛ kɔwɔn didɔ ji le okpo ji, ganvo etɔn bo le aha ni-i. Xena hwanjavi la kpɔn tun nahwe la bo lo dɔ awɔn nɔ, e dɔɔa ganvo la, bo bɛ odun, e ko nyɔ-ɛ tun nahwe la vye lo kpɔn-ɛ nɔ. Se gbanu zɔndokpo, ovi la fɔn onɔ la, e bo titɔ hayaju, bo fɔn, ovyɛ bo lɔ ni-i tun, hwanja la bo dɔɔa ganvo la. Xena nahwe la se mɔsinha, e dɛ axwa do, bo tun ole ! ole ! mi wle hwanja mɛ na-a loo ! mi wle hwanja mɛ na-a. Gbɔɔn na ɛmɛye na se mɔsinha, ye jɛ hwanjavi la nyinya ji gidigidi, gbɔɔn bo va yi dɔ cɔn-ɛ se gbloyaa, bo wle-e. Na o va yi kpɔn ɛgbɛ etɔn, e dɔ adɔnu. ɛmɛ dɛye kɔn nyisyun do ota ni-i nɔ, dɛye kɔn amivyɔ do e wu nɔ, alɔkpo bo yi e ji nɔ se di, se di, ye hɛn boɔuba etɔn, bo vun-i kija-kija, bo lɛ baba ni-i nyanylatɔn, bo yi ganvo la le e si, sɔjaye wɛ ya alɔ bo do va yi-i, na e ɔn nyi mɔsinha, oɔ etɔn jan wɛ ɛmɛ etɔnye na va dɔɔa.

Onuwalntɔ : HOUNKPE C. Cyrille

Nyɔnuvi xeni nyɔhwyɔn dɔkpo we oku



Le oto dɛ mɛ, nyɔnuvi dɛ le ye bo nɔ yɔ-ɛ tun Kwesiba. Le toxo la mɛ na ye kpɔn nyɔnuvi zɛtɛye mɛ, Kwesiba wɛ nyɔhwyɔn hugan ye ɛmɛ zɛtɛye seɔu. Agbaza etɔn nyɔhwyɔn gbɔɔn na o kpɔn-ɛ, o ɔn na nyɔ-ɛ tun ɛgbɛtɔ ɛmɛ owi wɛ ji-i can. Oto nyi ɛmɛ owi cucucu, onɔ can bo nyi ɛmɛ owi, vɔ Kwesiba bo nyi nyɔnuvi ovɛ, o ba bu-i tun yovonuye wɛ ji-i ha. ɛmyɔ ɔntɔ kpokpo, vɔ gogo bo le e si zɛgɛ, onugbwevi le lobwe ni-i,

ɲukunsin etɔnye bo nɔ klɛn nɔ, oɔa bo le ota ni-i huu gbɔɔn bo kɔn do godo, na e si ami do oɔa la mɛ le ogan dɛye mɛ bo va yi nɔ, e nɔ klɛn nɔ, ɛmɛ zɛtɛye wɛ nɔ dɛ okɔ kpɔn-ɛ nɔ, dɔ e nyi nyɔnuvi xeni jɔ aɔɔ, vɔ e ko nɔ wa lelo. Kwesiba nyi ɛmɛ dɛ, e ɔn nɔ do aɔi gbɔɔn nɔ do do okɛn ɛmɛ dɛ, ɛdɛ wɛ e nɔ ko kpo ɛmɛ zɛtɛye sɛɲu. E nyɔ onudɔɔa ganji, bo nɔ fɛ ɛwu nywɛdɛ. Na e va yi nɔ, na ɲusunglo dɛ lɔ dɔdɛ we oxo ni-i, e nɔ lɔ na ɛmɛ la tun ni boo tre kpɔn he vidɛ. E le e wu mɔsinha gbɔɔn gbɛdɔkpo, hwanjavi dɛ va lɔ oxo ni-i, e bo sɔ ogbe sɔ yi, vɔ, bo lɔ ni-i tun, e bo ɔn dɔ na nyɔ onu xena he bo nyi gbɔɔwe na heye bo na wle alɔ. Hwanjavi la can bo yi ogbe.

Ye jɛ hwanjavi kpodo nyɔnuvi we afɔ dɔdɛ ji, azan ma su azan dɛ, hwanjavi la jɛ hannu dido na Kwesiba ji, a do nyɔ amama mɛ ni-i, nyɔnuvi dɛ gbɛdɛ, alɔ jan bɛ heye bo na wle gbɔɔwe. Hwanjavi dan ota na ɛdɛ, e bu otamɛ nɔ gbɔɔn, e ɔn nyɔ lena e na hɛn dɔ. Gbɛdɔkpo e sɔ nyɔnuvi bu sɔ kpɔn, bo jɛ agɔɔwe yiyi na emyɔ ji, ganke bo mɔ gbɛ le ɛtɛ na Kwesiba. Azanye va yi nɔ, ninɔmɛ laye bo le mɔsinha. Gbɛdɔkpo, Kwesiba va bɛ adɔn, ɛmɛ dɛ ko nyɔ ofi xena adɔn laye sɔn. Tantyantɔn, klu ma si ovisu wɛ e bɛ, a bo klu goto nɔ le ɛgbɛ mɛ dɔi ɛmɛ xeni flɛ jɛ kpasa mɛ ha, e mɛ tɔn wɛ e lɔ nɔ zaandɛ, gbodo bo dɔye e mɛ, goto bo va syɛn ni-i kploya, e ko mɔ va nyɔ ɛgbɛ xe mɛ na e le can. ɲunya nɔ wa-ɛ nɔ gbɔɔn titɔn le oxɔ mɛ ba glo, adɔn laye ko do kpɔn te nɔ can, syɛn jan wɛ ye syɛnxu do e ji nɔ. Kwesiba dɔu aya nɔ mɔsinha gbɔɔn bo va ku. Gbegbe xena ye dɔi-i, dɔasin wɛ sa le ɲumɛ na ɛmɛ zɛtɛye nɔ hwa-hwa-hwa. ɛmɛ etɔnye bo ci vivesise mɛ taɲu. Kwesiba we oku we vivesise ci akɔn ji na onɔ, onɔ la bo gbɔɔwe sɔ nyikɔ tun Kuwanu.

Onuwlantɔ : Maxime TOSSAVI

